

Határtalanul – a Kárpát-medence múzeumai

Marosvásárhelyről jött a Bernády-gyűjtemény Szentendrére

Annak idején a török elől menekülő szerbek új otthonává vált Szentendre mindmáig megőrizte befogadó jellegét. Ennek szellemében működik megalakulása óta az itteni MűvészetMalom is, amely az utóbbi évkeben országos, sőt, határokon túli hírnévre tett szert – megérdemelten. Két évvel ezelőtt a Máramaros Megyei Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria anyagából összeállított Nagybányai iskola kiállításának sikere bizonyította annak létjogosultságát, hogy különféle képzőművészeti műhelyeket, művésztelepeket és közgyűjteményeket lehet itt bemutatni, nemzetközi együttműködéssel. Ezen felbátorodva jött létre az a programterv, amelynek keretében Határtalanul elnevezéssel a Kárpát-medence múzeumainak jelentősebb magyar vonatkozású képzőművészeti gyűjteményeit mutatják be itt folyamatosan. A szóban forgó tárlatsorozat első rendezvénye Marosvásárhelyről a Bernády-gyűjtemény február 17-ig tartó vendégeskedése Szentendrén, a Maros Megyei Múzeum és a MűvészetMalom együttműködésével.

A képkollekció története éppolyan hányatott, mint a Kárpát-medence viharos történelme. Az egykori Osztrák-Magyar Monarchia legutolsó békeévében, 1913-bankért *dr. Bernády* György (1864-1938) marosvásárhelyi polgármester ideiglenesen 68 képet a budapesti Szépművészeti Múzeumtól, hogy a Székelyföld fővárosának képtárát megalapozza. Ezt a helybeliek még további 15 frissen vásárolt művel egészítették ki és ez a 83 festmény képezte annak idején az állandó bemutató törzanyagát. A tragikus emlékezetű trianoni békeszerződés következtében valamennyi mű automatikusan román állami tulajdonba ment át. Még szomorúbb, hogy a két világégés között mostohán kezelték a remekműveket és nem láthatta őket folyamatosan a közönség. Az 1940-es bécsi döntéssel a város Észak-Erdéllyel együtt ismét országhatáron belülre került, a kölcsönzött művekből pedig néhányat visszahoztak Budapestre. A második világháborút követő újabb határkiigazítások során megint külföldre szakadt a képek maradéka, amelyeket öt-hat évtizeden át raktárak mélyén rejtgettek a nyilvánosság elől. A magyar fővárosban 1957-től kivált a Szépművészeti Múzeumból a Magyar Nemzeti Galéria, amely ezután a magyar pikktúra remekeit őrizte, köztük a Bernády-gyűjteményből hazakerült egyes festményeket is. Most az ötven éves fennállását ünneplő intézmény gondosan előkereste ezeket az alkotásokat és kiegészítésül a MűvészetMalom rendelkezésére bocsátotta, hogy a Romániából érkezett 44 társukkal ismét szerves egységet képezhesenek, az eredeti állapotot idézve. A szóbanforgó



Ferenczy Károly: Keresztlevétel (1903)

képek pénzbeli értékéről fogalmat alkothatunk, ha megemlítjük, hogy a közel évszázados távollét után visszatért mintegy félszáz műtárgy biztosítási értéke 1,6 millió euró vagyis több, mint négyszáz millió forint. Eszmei értéküket pedig olyan európai híru és rangú mesterek nevei fémjelzik, mint az erdélyi származású *Barabás* Miklós, a német földön született, de nálunk letelepült *Lotz* Károly, a párizsi festőfejedelemmé vált *Munkácsy* Mihály, a nagybányai iskolát alapító *Ferenczy* Károly, az alföldi festészetet kiteljesítő *Fényes* Adolf és ezzel még korántsem teljes a felsorolás.

A szakemberek és a laikus közönség számára egyaránt rendkívül érdekesek lehetnek ezek a művek, mert úgyszólván ismertelenek maradtak 93 esztendőn keresztül a szélesebb nyilvánosság - főleg az anyaországi közönség - előtt. Most négy hónapon át lehet velük ismerkedni Szentendrén, annak köszönhetően, hogy a fővédnökséget és az ezzel járó anyagi támogatást *Markó* Béla, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség elnöke valamint *Hiller* István oktatási és kulturális miniszter vállalta. Akárcsak korábban a széles szakmai és közönségsikert megért Nagybányai iskola román-magyar koprodukciója esetében, az ötletgazda és a tervet következetesen megvalósító fáradhatatlan „mozgatómotor” ezúttal is az Erdélyből áttelepült *dr. Sütő* Csaba kurátor, a Szentendre Művészetéért Alapítvány ügyvivője.

Jövőre – többek között – fiatal képzőművészek nemzetközi biennáléját illetve a dachau múzeumból magyar és német festők közös kiállítását tervezik ugyanitt.

Wagner István